

2217**USTAWA**

z dnia 28 listopada 2003 r.

o służbie zastępczej

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady przeznaczania do służby zastępczej, kierowania do jej odbycia oraz odbywania służby zastępczej przez podlegających obowiązkowi służby wojskowej, którym przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne nie pozwalają na pełnienie tej służby.

Art. 2. 1. Odbywanie służby zastępczej uznaje się za spełnianie powszechnego obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie służby wojskowej.

2. Służba zastępcza polega na wykonywaniu prac na rzecz ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi albo bezdomnymi oraz na rzecz administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości.

3. Służbę zastępczą odbywa się w państwowych i samorządowych jednostkach organizacyjnych, publicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz w organizacjach pożytku publicznego, zwanych dalej „podmiotami”.

4. Skierowanie do odbycia służby zastępczej w organizacji pożytku publicznego, którą jest jednostka or-

ganizacyjna kościoła lub związku wyznaniowego mająca osobowość prawną, następuje wyłącznie za zgodą poborowego.

Art. 3. Służba zastępcza trwa 18 miesięcy, a dla absolwentów szkół wyższych — 6 miesięcy.

Art. 4. 1. Zadania określone w ustawie są zadaniami zleconymi z zakresu administracji rządowej. Zadania wykonuje marszałek województwa.

2. Marszałkowie województw kontrolują podmioty w zakresie przebiegu służby zastępczej odbywanej przez poborowych.

3. Marszałkowie województw informują ministra właściwego do spraw pracy o realizacji zadań związanych ze służbą zastępczą, określonych w ustawie.

4. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres, terminy i sposób przekazywania informacji, o których mowa w ust. 3, przez marszałków województw ministrowi właściwemu do spraw pracy oraz wzory formularzy tych informacji niezbędnych do ustalania i aktualizowania liczby poborowych i podmiotów na obszarze województwa, uwzględniając konieczność zapewnienia weryfikacji przekazywanych informacji, zarówno w kwestiach stanu faktycznego i prawnego związanego z poborowymi podlegającymi obowiązkowi służby zastępczej i podmiotami, jak i w kwestiach finansowania służby zastępczej.

Art. 5. 1. Czynności przewidziane w ustawie dla wojskowego komendanta uzupełnień wykonuje wojskowy komendant uzupełnień właściwy ze względu na miejsce pobytu stałego poborowego przeznaczonego do odbycia służby zastępczej.

2. Jeżeli poborowy przeznaczony do odbycia służby zastępczej jest zameldowany na pobyt czasowy trwający ponad 2 miesiące, czynności, o których mowa w ust. 1, wykonuje wojskowy komendant uzupełnień właściwy ze względu na miejsce pobytu czasowego tego poborowego.

Art. 6. 1. Do postępowania w sprawach określonych w ustawie stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.¹⁾), o ile ustawa nie stanowi inaczej.

2. Od wydanych decyzji przysługuje skarga do sądu administracyjnego na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. — Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270).

Rozdział 2

Podmiot

Art. 7. 1. Podmiot składa do ministra właściwego do spraw pracy udokumentowany wniosek o wyrażenie zgody na odbywanie u niego służby zastępczej.

2. Minister właściwy do spraw pracy, w drodze decyzji administracyjnej, rozstrzyga o sposobie załatwienia wniosku, o którym mowa w ust. 1.

3. Minister właściwy do spraw pracy zawiadamia właściwego marszałka województwa o wydanej decyzji.

4. Podmiot jest obowiązany informować ministra właściwego do spraw pracy o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego, mającej wpływ na odbywanie u niego służby zastępczej.

5. Minister właściwy do spraw pracy prowadzi wykaz podmiotów, które uzyskały zgodę na odbywanie u nich służby zastępczej przez poborowych.

6. Minister właściwy do spraw pracy, w drodze decyzji administracyjnej, cofa zgodę udzieloną podmiotowi na odbywanie u niego służby zastępczej, jeżeli podmiot:

- 1) zaprzestał wykonywania prac na rzecz ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej, administracji publicznej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wymiaru sprawiedliwości, opieki nad osobami niepełnosprawnymi albo bezdomnymi;
- 2) przestał być państwową albo samorządową jednostką organizacyjną, publicznym zakładem opieki zdrowotnej lub organizacją pożytku publicznego.

7. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wzór wniosku, o którym mowa w ust. 1, oraz dokumenty, jakie mają być dołączone do tego wniosku. Wniosek oraz dołączone dokumenty powinny umożliwić uzyskanie niezbędnych informacji o statusie prawnym podmiotu, dotychczasowej działalności prowadzonej przez podmiot oraz dokonanie oceny, czy prowadzona przez podmiot działalność pozwala na skierowanie do niego poborowego celem odbycia służby zastępczej.

Art. 8. 1. Podmiot ujęty w wykazie, o którym mowa w art. 7 ust. 5, może wystąpić do marszałka województwa z ofertą przyjęcia konkretnej liczby poborowych na określone stanowiska pracy.

2. Marszałek województwa zawiera z podmiotem umowę o wykonywanie pracy przez poborowego.

3. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wzór umowy o wykonywanie pracy przez poborowego, która powinna w szczególności wskazywać miejsce i stanowisko pracy poborowego oraz przyczyny rozwiązania umowy.

Art. 9. Podmiot jest obowiązany zapewnić poborowemu:

- 1) bezpłatne zakwaterowanie, jeżeli czas dojazdu najtańszym środkiem publicznego transportu zbiorowego kolejowego lub autobusowego przewidziany w rozkładzie jazdy, łącznie z przesiadkami, przekracza w obie strony 2 godziny, licząc od

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387 oraz z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660.

stacji (przystanku) najbliższego miejsca odbywania służby zastępczej przez poborowego do stacji (przystanku) najbliższego miejsca pobytu; do czasu tego nie wlicza się dojazdu do i od stacji (przystanku) w obrębie miejscowości, z której poborowy dojeżdża, oraz miejscowości, gdzie poborowy odbywa służbę zastępczą;

- 2) odzież i obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej, dostarczane na zasadach określonych przepisami działu dziesiątego ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.²⁾);
- 3) możliwość korzystania z urządzeń socjalnych, na zasadach określonych dla pracowników zatrudnionych przez ten podmiot;
- 4) posiłki profilaktyczne i napoje, przyznawane na zasadach określonych przepisami wydanymi na podstawie art. 232 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy, oraz inne posiłki, jeżeli poborowy odbywa służbę na stanowisku pracy, na którym pracownikom danego podmiotu przysługują takie posiłki;
- 5) bilety na codzienny dojazd z miejsca pobytu stałego albo czasowego do miejsca pełnienia służby i z powrotem, z wyjątkiem przypadków, gdy bezpłatny przejazd zapewnia podmiot we własnym zakresie;
- 6) przejazd najtańszym środkiem publicznego transportu zbiorowego kolejowego lub autobusowego po zakończeniu odbywania służby zastępczej do miejsca jego pobytu stałego albo czasowego trwającego ponad 2 miesiące.

Rozdział 3

Przeznaczanie do służby zastępczej

Art. 10. 1. Orzeczenie o przeznaczeniu do służby zastępczej wydaje komisja wojewódzka do spraw służby zastępczej, zwana dalej „komisją wojewódzką”.

2. Komisję wojewódzką powołuje i odwołuje marszałek województwa. W skład komisji wojewódzkiej wchodzi przewodniczący komisji wojewódzkiej oraz członkowie komisji wojewódzkiej, w liczbie 5 osób.

3. Orzeczenia komisji wojewódzkiej zapadają w obecności co najmniej 3 osób z jej składu.

Art. 11. 1. Poborowy, który został, na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o po-

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679 oraz z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081.

wszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 205, z późn. zm.³⁾), przeznaczony do odbycia zasadniczej służby wojskowej albo przeszkolenia wojskowego, może złożyć wniosek o przeznaczenie go do służby zastępczej.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien w szczególności zawierać:

- 1) oświadczenie o wyznawanych przekonaniach religijnych;
- 2) wskazanie w wyznawanej doktrynie religijnej podstawy wyłączonej możliwości odbywania służby wojskowej oraz wykazać rzeczywiste związki z wyznawaną doktryną religijną lub wskazać wyznawane zasady moralne, które pozostają w sprzeczności z obowiązkami żołnierza odbywającego służbę wojskową.

3. Poborowy, który złożył wniosek o przeznaczenie do służby zastępczej, do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia tego wniosku nie może być powołany do służby wojskowej.

4. Poborowy, którego wniosek o przeznaczenie do służby zastępczej został rozstrzygnięty negatywnie ostatecznym orzeczeniem, może wystąpić z kolejnym wnioskiem w tej sprawie nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się tego orzeczenia. Wniosek skierowany do komisji wojewódzkiej przed upływem tego terminu nie podlega rozpoznaniu.

Art. 12. 1. Wniosek o przeznaczenie do służby zastępczej poborowy składa na piśmie do właściwej komisji wojewódzkiej, za pośrednictwem wojskowego komendanta uzupełnień, najpóźniej w dniu doręczenia mu karty powołania do odbycia służby wojskowej.

2. Wojskowy komendant uzupełnień przesyła wniosek, o którym mowa w ust. 1, komisji wojewódzkiej w terminie 3 dni od dnia jego złożenia przez poborowego.

3. Komisja wojewódzka wydaje orzeczenie w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1.

Art. 13. 1. Poborowemu i wojskowemu komendantowi uzupełnień w terminie 14 dni od dnia otrzymania orzeczenia komisji wojewódzkiej przysługuje odwołanie do komisji do spraw służby zastępczej, zwanej dalej „komisją”.

2. Komisję powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw pracy. W skład komisji wchodzi przewodniczący komisji oraz członkowie komisji, w liczbie 5 osób.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 81, poz. 732, Nr 113, poz. 984 i 985, Nr 156, poz. 1301, Nr 166, poz. 1363, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679 i 1687 oraz z 2003 r. Nr 45, poz. 391, Nr 90, poz. 844, Nr 96, poz. 874, Nr 139, poz. 1326, Nr 179, poz. 1750 i Nr 210, poz. 2036.

3. Orzeczenia komisji zapadają w obecności co najmniej 3 osób z jej składu.

Art. 14. 1. W skład komisji wojewódzkiej wchodzi osoby:

- 1) posiadające wykształcenie wyższe;
- 2) niekarane sędawnie;
- 3) przeciwko którym nie jest prowadzone postępowanie karne.

2. Co najmniej 2 osoby ze składu komisji wojewódzkiej muszą wykazać się dokumentami potwierdzającymi posiadanie wiedzy w zakresie religioznawstwa lub etyki.

3. Przewodniczącym komisji wojewódzkiej może zostać osoba spełniająca warunki określone w ust. 1 i mogąca się wykazać co najmniej roczną praktyką w kierowaniu zespołami ludzkimi.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się do osób wchodzących w skład komisji.

5. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, tryb działania komisji wojewódzkiej i komisji, sposób dokumentowania działalności komisji wojewódzkiej i komisji, a także wzory orzeczeń w sprawach przeznaczania do służby zastępczej, uwzględniając konieczność zapewnienia szybkiego i sprawnego postępowania w sprawie, konieczność wykorzystania istniejących struktur etatowych wojewódzkich urzędów pracy oraz takiego utrwalania czynności dokonywanych przez komisję wojewódzką i komisję, które umożliwi wykorzystanie dokumentacji w postępowaniu odwoławczym.

Art. 15. 1. Za udział w pracach komisji wojewódzkiej i komisji przysługuje wynagrodzenie.

2. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje pracownikom wojewódzkich urzędów pracy, którzy wykonują czynności w komisji wojewódzkiej w ramach swoich obowiązków wynikających ze stosunku pracy.

3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, sposób ustalania wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1, osób wchodzących w skład komisji wojewódzkiej i komisji, a także sposób ustalania wysokości i warunków wypłaty diet i innych należności, jeżeli osoby te zamieszkują poza miejscowościami, w których działają te komisje, uwzględniając rzeczywisty wkład pracy i czas pracy tych osób.

Art. 16. 1. Wniosek poborowego o przeznaczenie do służby zastępczej rozpatruje komisja wojewódzka w obecności poborowego, w terminie i w miejscu określonych przez przewodniczącego komisji wojewódzkiej.

2. Jeżeli poborowy nie stawia się bez usprawiedliwionej przyczyny na posiedzenie komisji wojewódz-

kiej oraz nie zawiadomi jej w terminie 7 dni od dnia, w którym miał być rozpatrzony wniosek, o przyczynie nieobecności, rozpoznanie wniosku poborowego o przeznaczenie do służby zastępczej następuje na kolejnym posiedzeniu komisji wojewódzkiej zwołanym nie później niż w terminie 30 dni od dnia, w którym był wyznaczony pierwszy termin rozpatrzenia tego wniosku.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, komisja wojewódzka rozpoznaje wniosek poborowego również przy braku jego obecności.

4. Orzeczenie komisji wojewódzkiej wraz z uzasadnieniem doręcza się poborowemu i wojskowemu komendantowi uzupełnień.

Art. 17. 1. Marszałek województwa zwraca poborowemu, na jego wniosek, koszty przejazdu najtańszym środkiem publicznego transportu zbiorowego kolejowego lub autobusowego do siedziby komisji wojewódzkiej albo siedziby komisji i powrotu do miejsca pobytu stałego albo pobytu czasowego trwającego ponad 2 miesiące. Koszty te zwraca się na podstawie udokumentowanego oświadczenia osoby wezwanej, według zasad określonych w przepisach o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym.

2. Marszałek województwa wypłaca poborowemu, który nie otrzymał od pracodawcy wynagrodzenia za czas opuszczony z powodu wezwania na posiedzenie komisji wojewódzkiej albo posiedzenie komisji, na wniosek poborowego, zryczałtowaną rekompensatę za utracone zarobki, za każdy dzień w wysokości 1/30 minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego, ustalanego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. Nr 200, poz. 1679).

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również w przypadku wezwania poborowego przez marszałka województwa w sprawach związanych ze służbą zastępczą.

Rozdział 4

Kierowanie poborowego do odbycia służby zastępczej

Art. 18. 1. Marszałek województwa:

- 1) wydaje poborowemu kartę skierowania do odbycia służby zastępczej, zwaną dalej „kartą skierowania”;
- 2) kieruje poborowego do odbycia służby zastępczej w miarę możliwości do podmiotu mającego siedzibę w pobliżu jego miejsca pobytu stałego albo czasowego trwającego ponad 2 miesiące.

2. Marszałek województwa o skierowaniu poborowego do podmiotu zawiadamia pisemnie wojskowego komendanta uzupełnień i podmiot.

3. Dniem skierowania poborowego do odbycia służby zastępczej określonym w karcie skierowania jest dzień stawienia się poborowego do tej służby.

4. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty skierowania. Karta skierowania powinna zawierać określenie terminu i miejsca stawienia się poborowego do odbycia służby zastępczej, a także pouczenie o skutkach uchylania się od obowiązku odbycia tej służby, o postępowaniu w przypadku utraty karty skierowania oraz o postępowaniu w razie niemożności stawienia się poborowego do służby z przyczyn zdrowotnych.

Art. 19. Marszałek województwa zapewnia poborowemu skierowanemu do odbycia służby zastępczej bezpłatny przejazd najtańszym środkiem publicznego transportu zbiorowego kolejowego lub autobusowego z miejsca jego pobytu stałego albo czasowego trwającego ponad 2 miesiące do miejscowości, w której ma odbywać tę służbę.

Art. 20. 1. Poborowy jest obowiązany stawić się do odbycia służby zastępczej w terminie i w miejscu określonych w karcie skierowania.

2. Podmiot, do którego został skierowany poborowy w celu odbycia służby zastępczej, jest obowiązany przyjąć go i zapewnić mu warunki wykonywania pracy określonej w umowie.

3. Niestawienie się poborowego do odbycia służby zastępczej jest usprawiedliwione w przypadku choroby stwierdzonej zaświadczeniem lekarskim.

4. O niemożności stawienia się do odbycia służby zastępczej poborowy zawiadamia podmiot w terminie 3 dni od dnia określonego w karcie skierowania.

5. Poborowy po ustaniu przyczyny, o której mowa ust. 3, jest obowiązany niezwłocznie zgłosić się do podmiotu i przedstawić zaświadczenie lekarskie usprawiedliwiające przyczynę niestawienia się do odbycia służby zastępczej.

6. W razie niestawienia się poborowego do odbycia służby zastępczej i niezawiadomienia o przyczynie tego niestawienia się, podmiot zawiadamia niezwłocznie marszałka województwa, prokuratora rejonowego i wojskowego komendanta uzupełnień.

Art. 21. 1. Marszałek województwa, w drodze decyzji administracyjnej, odracza poborowemu, na jego wniosek, odbycie służby zastępczej ze względu na:

- 1) wybór na posła — na czas pełnienia mandatu;
- 2) kandydowanie do Sejmu — na czas trwania kampanii wyborczej;
- 3) konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny wspólnie z nim zamieszkającym, który:
  - a) nie ukończył 16 roku życia,
  - b) został uznany za stale niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu spo-

tecznym rolników (Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25, z późn. zm.⁴⁾),

c) został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy oraz samodzielnej egzystencji na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118, z późn. zm.⁵⁾),

d) został zaliczony do znacznego stopnia niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.⁶⁾),

e) ukończył 75 rok życia

— jeżeli nie ma innego pełnoletniego członka rodziny bliższego lub równego stopniem pokrewieństwa obowiązany do sprawowania tej opieki, albo ze względu na obowiązek sprawowania opieki wynikającej z prawomocnego orzeczenia sądu — na czas sprawowania tej opieki, z zastrzeżeniem ust. 4;

4) pobieranie nauki w szkole wyższej, jeżeli jest on studentem, albo pobieranie nauki w zakładzie kształcenia nauczycieli — na czas pobierania tej nauki, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym poborowy kończy 27 rok życia;

5) pobieranie nauki w szkole ponadgimnazjalnej, a do dnia 31 sierpnia 2008 r. także w szkole ponadpodstawowej — na czas pobierania tej nauki, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym poborowy kończy 23 rok życia.

2. Odroczenia odbycia służby zastępczej ze względu na pobieranie nauki udziela się także poborowym będącym alumnami wyższych seminariów duchownych, osobami zakonnymi (po profesji czasowej), no-

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 756, z 1999 r. Nr 60, poz. 636, z 2000 r. Nr 45, poz. 531, z 2001 r. Nr 73, poz. 764, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 oraz z 2003 r. Nr 45, poz. 391.

⁵⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 70, poz. 774, Nr 72, poz. 801 i 802 i Nr 106, poz. 1215, z 2000 r. Nr 2, poz. 26, Nr 9, poz. 118, Nr 19, poz. 238, Nr 56, poz. 678 i Nr 84, poz. 948, z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 85, poz. 924, Nr 89, poz. 968, Nr 111, poz. 1194 i Nr 154, poz. 1792, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 199, poz. 1673, Nr 200, poz. 1679, Nr 240, poz. 2054 i Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 56, poz. 498, Nr 135, poz. 1268, Nr 166, poz. 1609, Nr 203, poz. 1966 i Nr 210, poz. 2037.

⁶⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1082, z 1998 r. Nr 99, poz. 628, Nr 106, poz. 668, Nr 137, poz. 887, Nr 156, poz. 1019 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 49, poz. 486, Nr 90, poz. 1001, Nr 95, poz. 1101 i Nr 111, poz. 1280, z 2000 r. Nr 48, poz. 550 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 39, poz. 459, Nr 100, poz. 1080, Nr 125, poz. 1368, Nr 129, poz. 1444 i Nr 154, poz. 1792 i 1800, z 2002 r. Nr 169, poz. 1387, Nr 200, poz. 1679 i 1683 i Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 79 i Nr 90, poz. 844.

wicjuszami w zakonach albo słuchaczami szkół duchownych kościołów i związków wyznaniowych mających osobowość prawną — na czas pobierania tej nauki.

3. Odroczenia odbycia służby zastępczej można udzielić również ze względu na ważne sprawy osobiste lub rodzinne poborowego, a w szczególności związane z zaistnieniem trudnej sytuacji osobistej lub rodzinnej, które nie stanowią podstawy do udzielenia poborowemu odroczenia z tytułu sprawowania bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny, albo z powodu konieczności załatwienia spraw związanych z prowadzeniem przez poborowego przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolnego albo innej działalności gospodarczej. Odroczenia nie udziela się, jeżeli spowodowałyby to nieodbycie służby zastępczej.

4. Odroczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, udziela się każdorazowo na czas określony we wniosku, nie dłuższy jednak niż 12 miesięcy.

5. Odroczenia, o którym mowa w ust. 3, udziela się tylko jeden raz, w wymiarze od 3 do 12 miesięcy.

6. Skreślenie z listy studentów lub słuchaczy zakładu kształcenia nauczycieli albo wydalenie ze studiów lub zakładu kształcenia nauczycieli powoduje utratę udzielonego odroczenia służby zastępczej z tytułu pobierania nauki.

7. Poborowy, któremu udzielono odroczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 i 5, po zakończeniu roku szkolnego lub akademickiego, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia kolejnego roku, przedstawia marszałkowi województwa zaświadczenie o ukończeniu poprzedniego albo rozpoczęciu nowego roku nauki.

8. Od decyzji marszałka województwa wydanej w sprawie odroczenia odbycia służby zastępczej przysługuje poborowemu odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego.

Rozdział 5

Przebieg służby zastępczej

Art. 22. 1. Minister właściwy do spraw pracy może zawrzeć porozumienie z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych w sprawie szkolenia poborowych przeznaczonych do odbycia służby zastępczej w zakresie zwalczania klęsk żywiołowych.

2. Szkolenie, o którym mowa w ust. 1, odbywa się w ośrodkach szkoleniowych podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych przez okres 6 tygodni przed dniem skierowania poborowego do odbycia służby zastępczej.

3. Okres szkolenia, o którym mowa w ust. 2, zalicza się do czasu trwania służby zastępczej.

Art. 23. 1. Poborowy odbywający służbę zastępczą nie pozostaje w stosunku pracy z podmiotem, do którego został skierowany w celu odbycia tej służby.

2. Dniem rozpoczęcia odbywania służby zastępczej przez poborowego jest dzień, w którym stawił się on do odbycia tej służby.

3. Podmiot, do którego stawił się poborowy w celu odbycia służby zastępczej:

- 1) zawiadamia o tym fakcie marszałka województwa oraz wojskowego komendanta uzupełnień w terminie 3 dni od dnia stawienia się poborowego;
- 2) zaznajamia poborowego z obowiązującym regulaminem pracy i z przepisami dotyczącymi odbywania służby zastępczej;
- 3) powierza poborowemu wykonywanie pracy po uprzednim przeszkoleniu go w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisów przeciwpożarowych, a także po uzyskaniu pozytywnych wyników wstępnych badań lekarskich.

Art. 24. 1. Do poborowych odbywających służbę zastępczą stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy o: obowiązkach pracodawcy, obowiązkach pracownika, nagrodach i wyróżnieniach, karach za naruszenie porządku i dyscypliny pracy, ochronie wynagrodzenia za pracę, odpowiedzialności materialnej pracownika, świadczeniach przysługujących w okresie czasowej niezdolności do pracy, a także czasie pracy oraz bezpieczeństwie i higienie pracy.

2. W razie śmierci poborowego odbywającego służbę zastępczą członkom jego rodziny przysługuje odprawa pośmiertna na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy, wypłacana przez podmiot.

Art. 25. 1. Poborowy odbywający służbę zastępczą nie może pełnić funkcji kierowniczej.

2. Na czas odbywania służby zastępczej ulega zawieszeniu członkostwo poborowego w związku zawodowym, którego jest członkiem w dniu powołania do tej służby.

3. Poborowy odbywający służbę zastępczą może brać udział tylko w strajku, w którym uczestniczą wszyscy pracownicy zatrudnieni przez podmiot.

Art. 26. 1. Poborowemu odbywającemu służbę zastępczą przysługują z tytułu pełnienia tej służby:

- 1) świadczenia, o których mowa w art. 9;
- 2) świadczenie pieniężne w kwocie 640,00 zł miesięcznie.

2. Świadczenia wymienione w ust. 1 pkt 2 i w art. 9 pkt 1—5 przysługują za czas odbywania służby zastępczej.

3. Świadczenie pieniężne, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, podmiot wypłaca co miesiąc. Marszałek województwa dokonuje zwrotu wypłaconego przez podmiot świadczenia pieniężnego.

Art. 27. 1. Poborowemu odbywającemu służbę zastępczą przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze 9 dni kalendarzowych w pierwszym roku służby zastępczej i 11 dni kalendarzowych w drugim roku tej służby, a poborowemu, który jest absolwentem szkoły wyższej — w wymiarze 9 dni kalendarzowych.

2. Urlopu wypoczynkowego udziela się po odbyciu przez poborowego co najmniej 6 miesięcy służby, a poborowemu absolwentowi szkoły wyższej po odbyciu 3 miesięcy.

3. Jeżeli poborowy nie wykorzystał urlopu wypoczynkowego w całości albo w części z powodu czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby, podmiot udziela niewykorzystany urlop w terminie późniejszym, ustalonym z poborowym.

4. Za niewykorzystany urlop wypoczynkowy przysługuje ekwiwalent pieniężny, wypłacany ze środków własnych podmiotu, w wysokości 1/30 świadczenia pieniężnego za każdy dzień niewykorzystanego urlopu.

5. Poborowemu przysługuje urlop z tytułu honorowego krwiodawstwa w wymiarze jednego dnia za każde oddane 200 ml krwi.

Art. 28. 1. Poborowemu odbywającemu służbę zastępczą przysługuje zwolnienie od pracy w celu:

- 1) wykonania okresowych badań lekarskich i szczepień ochronnych;
- 2) osobistego stawienia się na wezwanie przed organem administracji publicznej, organem wymiaru sprawiedliwości albo organem ścigania karnego.

2. Poborowemu odbywającemu służbę zastępczą przysługuje zwolnienie od pracy w razie:

- 1) ślubu poborowego lub urodzenia się jego dziecka albo zgonu i pogrzebu małżonka poborowego lub dziecka, ojca, matki, ojczyma lub macochy poborowego — w wymiarze 2 dni;
- 2) zgonu i pogrzebu jego siostry, brata, teściowej, teścia, babki, dziadka, a także innej osoby pozostającej na utrzymaniu poborowego lub pod jego bezpośrednią opieką — w wymiarze jednego dnia.

Art. 29. 1. Podmiot zawiadamia w terminie 14 dni marszałka województwa o każdej nieobecności w pracy poborowego odbywającego służbę zastępczą.

2. Jeżeli poborowy jest niezdolny do odbywania służby zastępczej z powodu choroby, marszałek województwa może wystąpić do wojskowego komendanta uzupełnień o skierowanie tego poborowego do wojskowej komisji lekarskiej w celu ustalenia zdolności do czynnej służby wojskowej.

3. Okresu nieusprawiedliwionej nieobecności w pracy nie zalicza się do czasu odbywania służby zastępczej i czas jej odbywania przedłuża się o liczbę dni tej nieobecności.

Art. 30. 1. Poborowemu, na jego wniosek lub na wniosek marszałka województwa albo podmiotu, można zawiesić odbywanie służby zastępczej.

2. Zawieszenie odbywania służby zastępczej może nastąpić w razie:

- 1) rozwiązania umowy o wykonywanie pracy przez poborowego skierowanego do odbycia służby zastępczej z przyczyn leżących po stronie podmiotu, jeżeli nie ma możliwości natychmiastowego skierowania poborowego do odbycia służby zastępczej do innego podmiotu;
- 2) zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności albo kary aresztu, wykonania kary ograniczenia wolności albo tymczasowego aresztowania poborowego;
- 3) złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przez poborowego;
- 4) niezdolności poborowego do odbywania służby zastępczej z powodu choroby;
- 5) stwierdzenia u poborowego odbywającego służbę zastępczą przeciwwskazań do wykonywania pracy określonego rodzaju, jeżeli nie ma możliwości natychmiastowego skierowania poborowego do odbycia służby zastępczej na innym stanowisku pracy albo do innego podmiotu;
- 6) niezapewnienia przez podmiot poborowemu odbywającemu służbę zastępczą bezpłatnego zakwaterowania, jeżeli nie ma możliwości natychmiastowego skierowania poborowego do odbywania służby zastępczej do innego podmiotu;
- 7) zaistnienia ważnych spraw rodzinnych u poborowego, które nie kwalifikują go do uznania za osobę konieczną do sprawowania opieki nad członkiem rodziny wspólnie z nim zamieszkałym, albo spraw osobistych w szczególności związanych z prowadzeniem przez poborowego przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolnego, albo innej działalności gospodarczej.

3. Minister właściwy do spraw pracy rozstrzyga, w drodze decyzji administracyjnej, w sprawie zawieszenia odbywania służby zastępczej.

4. Zawieszenie odbywania służby zastępczej nie może spowodować nieodbycia tej służby przez poborowego, chyba że w okresie zawieszenia poborowy przekroczył określoną przepisami ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej granicę wieku i z tego tytułu podlega przeniesieniu do rezerwy.

5. Okresu zawieszenia odbywania służby zastępczej nie wlicza się do czasu trwania tej służby.

6. Poborowego kieruje się do odbycia pozostałego okresu służby po ustaniu przyczyn, które uzasadniały jej zawieszenie.

7. W sprawach związanych z kierowaniem do odbycia pozostałego okresu służby zastępczej oraz

stawieniem się do tej służby stosuje się przepisy art. 18—20.

Art. 31. 1. Dniem zwolnienia poborowego z odbywania służby zastępczej jest dzień, w którym upływa okres 18 miesięcy, a dla poborowych absolwentów szkół wyższych — 6 miesięcy, od dnia, o którym mowa w art. 23 ust. 2.

2. Poborowego zwalnia się ze służby zastępczej przed jej odbyciem w razie:

- 1) uznania go przez wojskową komisję lekarską za trwale albo czasowo niezdolnego do służby wojskowej;
- 2) konieczności sprawowania przez niego bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny.

3. W sprawach, o których mowa w ust. 2 pkt 2, orzeka marszałek województwa, w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek poborowego. Przepisy art. 21 ust. 1 pkt 3 i ust. 8 stosuje się odpowiednio.

4. Poborowego, który w ostatnim dniu odbywania służby zastępczej przebywał ze względu na stan zdrowia w zakładzie opieki zdrowotnej, zwalnia się ze służby w ostatnim dniu ustalonego czasu jej odbywania. Podmiot powiadamia o tym fakcie kierownika zakładu opieki zdrowotnej oraz poborowego.

5. Minister właściwy do spraw pracy może, w drodze decyzji administracyjnej, na udokumentowany wniosek poborowego odbywającego służbę zastępczą uzasadniony ważnymi sprawami rodzinnymi, które nie kwalifikują go do uznania za osobę konieczną do sprawowania opieki nad członkiem rodziny wspólnie z nim zamieszkałym, albo sprawami osobistymi w szczególności związanymi z prowadzeniem przez poborowego przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolnego, albo innej działalności gospodarczej, zwolnić go z odbywania pozostałego okresu tej służby. Poborowy zwolniony w tym trybie jest przenoszony do rezerwy.

Art. 32. 1. Poborowego, który nie odbył służby zastępczej w pełnym wymiarze, kieruje się do odbycia pozostałego okresu tej służby po ustaniu przyczyn zawieszenia albo zwolnienia ze służby zastępczej w przypadkach, o których mowa w art. 31 ust. 2, jeżeli jest zdolny do służby wojskowej i nie zachodzą okoliczności uwzględniane przy udzielaniu odroczenia służby zastępczej, albo przenosi się do rezerwy.

2. Poborowego, który odbył co najmniej 15 miesięcy służby zastępczej, nie kieruje się do odbycia pozostałego okresu tej służby i przenosi się do rezerwy.

Art. 33. 1. Najpóźniej w ostatnim dniu odbywania służby zastępczej podmiot zawiadamia marszałka województwa i wojskowego komendanta uzupełnień o przebywaniu poborowego w:

- 1) szpitalu albo innym zakładzie przeznaczonym dla osób, których stan zdrowia wymaga udzielania całodobowych lub całodziennych świadczeń zdrowotnych;

2) areszcie śledczym albo zakładzie karnym.

2. Podmiot w terminie do 3 dni od dnia zwolnienia poborowego z odbywania służby zastępczej zawiadamia o tym marszałka województwa i wojskowego komendanta uzupełnień.

3. Po odbyciu służby zastępczej poborowi są przenoszeni do rezerwy w trybie określonym w przepisach ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Przepis ust. 3 stosuje się do poborowych skierowanych do odbycia służby zastępczej, którzy:

- 1) ukończyli 28 lat życia;
- 2) są absolwentami szkół wyższych i nie zostali skierowani do odbycia tej służby w terminie 18 miesięcy od dnia ukończenia studiów albo, gdy bezpośrednio po ukończeniu studiów podjęli oni naukę na studiach doktoranckich prowadzonych w systemie studiów dziennych — w terminie 4 lat od dnia rozpoczęcia studiów doktoranckich.

Rozdział 6

Szczególne uprawnienia poborowych skierowanych do odbycia służby zastępczej

Art. 34. 1. W okresie między dniem doręczenia poborowemu karty skierowania a dniem zakończenia odbywania służby zastępczej stosunek pracy z nim nie może być przez pracodawcę wypowiedziany ani rozwiązany.

2. Jeżeli okres dokonanego przez pracodawcę lub przez poborowego wypowiedzenia stosunku pracy upływa po dniu doręczenia mu karty skierowania, wypowiedzenie staje się bezskuteczne. W tym przypadku rozwiązanie stosunku pracy może nastąpić tylko na żądanie poborowego.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się również do umów o pracę zawartych na okres próbny. W razie upływu okresu próbnego po powołaniu poborowego do odbycia służby zastępczej umowę o pracę uważa się za zawartą na czas nieokreślony.

4. Umowa o pracę zawarta na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy ulega rozwiązaniu z upływem terminu określonego w umowie.

5. Przepisów ust. 1—4 nie stosuje się, jeżeli pracodawca może rozwiązać umowę o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika oraz w razie ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy. W tych przypadkach rozwiązanie stosunku pracy następuje na zasadach ogólnych.

Art. 35. 1. Na wniosek poborowego, któremu doręczono kartę skierowania, pracodawca jest obowiązany udzielić mu zwolnienia od pracy na okres do 2 dni bez zachowania prawa do wynagrodzenia.

2. Pracodawca może w przypadku określonym w ust. 1 wypłacić poborowemu wynagrodzenie za czas zwolnienia od pracy.

Art. 36. 1. Poborowemu, który w terminie 30 dni od dnia zwolnienia ze służby zastępczej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w dniu skierowania do odbycia służby zastępczej, czas odbywania tej służby wlicza się do okresu zatrudnienia u tego pracodawcy w zakresie wszystkich uprawnień wynikających ze stosunku pracy.

2. Poborowemu, który w terminie 30 dni od dnia zwolnienia ze służby zastępczej podjął pracę po raz pierwszy lub u innego pracodawcy niż ten, u którego był zatrudniony w dniu skierowania do tej służby, czas odbywania służby zastępczej wlicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień wynikających ze stosunku pracy, z wyjątkiem uprawnień przysługujących wyłącznie pracownikom zatrudnionym u tego pracodawcy, u którego podjął pracę.

3. Poborowemu, który podjął pracę po upływie 30 dni od dnia zwolnienia ze służby zastępczej, czas odbywania tej służby wlicza się do okresu zatrudnienia, od którego zależą tylko uprawnienia w zakresie wymiaru urlopu wypoczynkowego i wysokości odprawy pośmiertnej, a także uprawnienia emerytalno-rentowe.

4. Terminy określone w ust. 1 i 2 uważa się za zachowane, jeżeli poborowy nie mógł podjąć pracy z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność w pracy.

5. Przepisy ust. 1—4 stosuje się, jeżeli przepisy szczególne nie przewidują korzystniejszych uprawnień.

Art. 37. 1. Pracodawca, u którego był zatrudniony poborowy w dniu skierowania do odbycia służby zastępczej, jest obowiązany zatrudnić go na poprzednio zajmowanym stanowisku lub na stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz wynagrodzenia, jeżeli w terminie 30 dni od dnia zwolnienia ze służby poborowy zgłosił się do tego pracodawcy w celu podjęcia pracy. Niezachowanie tego terminu powoduje wygaśnięcie stosunku pracy, chyba że nastąpiło ono z przyczyn usprawiedliwiających nieobecność w pracy.

2. Jeżeli pracownik uzyskał podczas odbywania służby zastępczej inne lub wyższe niż posiadane uprzednio kwalifikacje zawodowe, pracodawca może, na jego wniosek, zatrudnić go na stanowisku, które odpowiada nabytym kwalifikacjom.

Rozdział 7

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 38. W ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Pol-

skiej (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 205, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W ramach powszechnego obowiązku obrony obywatele polscy są obowiązani do pełnienia służby wojskowej, służby w obronie cywilnej, odbywania przysposobienia obronnego, uczestniczenia w samoobronie ludności, pełnienia służby w jednostkach zmilitaryzowanych oraz do wykonywania świadczeń na rzecz obrony — na zasadach i w zakresie określonych w ustawie.”,

b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Przeznaczenie do służby zastępczej, kierowanie do jej odbywania oraz odbywanie służby zastępczej następuje na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 223, poz. 2217).”;

2) w art. 38:

a) w ust. 1 uchyla się pkt 2,

b) w ust. 2 uchyla się pkt 3;

3) w art. 41 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Od orzeczenia powiatowej komisji poborowej przysługuje poborowemu i wojskowemu komendantowi uzupełnień odwołanie do wojewódzkiej komisji poborowej. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje powołania poborowego do zasadniczej służby wojskowej.”;

4) uchyla się art. 98;

5) w art. 132 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wydatki z tytułu zasiłków, należności i opłat, o których mowa w art. 128, art. 128a i art. 131 ust. 1 pkt 1, są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej.”;

6) uchyla się dział VI.

Art. 39. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 i Nr 58, poz. 542 oraz z 2003 r. Nr 137, poz. 1304) w art. 73 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W razie powołania nieletniego do zasadniczej służby wojskowej, zasadniczej służby w obronie cywilnej albo służby zastępczej, wykonywanie środków wychowawczych ustaje z mocy prawa.”.

Art. 40. W ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2000 r. Nr 26, poz. 319 oraz z 2002 r. Nr 153, poz. 1271) w art. 3 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Ze względu na przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne obywatele mogą wy-

stępować o przeznaczenie do służby zastępczej na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 223, poz. 2217).”.

Art. 41. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.⁷⁾) w art. 21 w ust. 1 pkt 15 otrzymuje brzmienie:

„15) świadczenia otrzymywane z tytułu odbywania:

a) niezawodowej służby wojskowej lub jej form równorzędnych, z wyjątkiem służby okresowej lub nadterminowej,

b) służby zastępczej

— przyznane na podstawie odrębnych przepisów.”.

Art. 42. W ustawie z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.⁸⁾) w art. 57 w ust. 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) biletów kredytowych wydawanych osobom, o których mowa w art. 31 ust. 4, skierowanym w celu zatrudnienia w innej miejscowości.”.

Art. 43. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.⁶⁾) w art. 21 w ust. 5 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) nieświadczących pracy w związku z odbywaniem służby wojskowej albo służby zastępczej.”.

Art. 44. W ustawie z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz. U. Nr 160, poz. 1080, z późn. zm.⁹⁾) w art. 2 w ust. 3:

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 703, Nr 70, poz. 816, Nr 104, poz. 1104, Nr 117, poz. 1228 i Nr 122, poz. 1324, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 8, poz. 64, Nr 52, poz. 539, Nr 73, poz. 764, Nr 74, poz. 784, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 968, Nr 102, poz. 1117, Nr 106, poz. 1150, Nr 110, poz. 1190, Nr 125, poz. 1363 i 1370 i Nr 134, poz. 1509, z 2002 r. Nr 19, poz. 199, Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676, Nr 78, poz. 715, Nr 89, poz. 804, Nr 135, poz. 1146, Nr 141, poz. 1182, Nr 169, poz. 1384, Nr 181, poz. 1515, Nr 200, poz. 1679 i Nr 240, poz. 2058 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 595, Nr 84, poz. 774, Nr 90, poz. 844, Nr 96, poz. 874, Nr 122, poz. 1143, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 166, poz. 1608 i Nr 202, poz. 1956.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 142, poz. 1380, Nr 166, poz. 1608, Nr 203, poz. 1966 i Nr 210, poz. 2036 i 2037.

⁹⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 155, poz. 1014, z 1999 r. Nr 72, poz. 802 i Nr 110, poz. 1255, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 oraz z 2003 r. Nr 199, poz. 1939.

1) pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) powołania pracownika do czynnej służby wojskowej albo skierowania do odbycia służby zastępczej,”;

2) w pkt 5 lit. e otrzymuje brzmienie:

„e) po zwolnieniu z czynnej służby wojskowej albo po odbyciu służby zastępczej,”.

Art. 45. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późn. zm.¹⁰⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 w pkt 2 lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) pracodawca — w stosunku do pracowników i poborowych odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego, z wyłączeniem osób, którym zasiłek wychowawczy lub macierzyński wypłaca Zakład,”;

2) w art. 6 w ust. 1 w pkt 12 i w art. 13 w pkt 11 użyte w różnych przypadkach wyrazy „odbywających służbę zastępczą” zastępuje się użytymi w odpowiednich przypadkach wyrazami „odbywających służbę zastępczą”;

3) w art. 11 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu podlegają osoby wymienione w art. 6 ust. 1 pkt 1, 3 i 12.”;

4) w art. 16:

a) w ust. 1 po pkt 16 stawia się przecinek i dodaje pkt 17 w brzmieniu:

„17) poborowych odbywających służbę zastępczą”;

b) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Składki na ubezpieczenie chorobowe podlegających temu ubezpieczeniu osób wymienionych w ust. 1 pkt 1—4, 7, 8 i 17 finansują w całości, z własnych środków, sami ubezpieczeni.”.

¹⁰⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 26, poz. 228, Nr 60, poz. 636, Nr 72, poz. 802, Nr 78, poz. 875 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 9, poz. 118, Nr 95, poz. 1041, Nr 104, poz. 1104 i Nr 119, poz. 1249, z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 39, poz. 459, Nr 72, poz. 748, Nr 100, poz. 1080, Nr 110, poz. 1189, Nr 111, poz. 1194, Nr 130, poz. 1452 i Nr 154, poz. 1792, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 41, poz. 365, Nr 74, poz. 676, Nr 155, poz. 1287, Nr 169, poz. 1387, Nr 199, poz. 1673, Nr 200, poz. 1679 i Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 56, poz. 498, Nr 65, poz. 595, Nr 135, poz. 1268, Nr 149, poz. 1450, Nr 166, poz. 1609, Nr 170, poz. 1651, Nr 190, poz. 1864 i Nr 210, poz. 2037.

3. Składki na ubezpieczenie wypadkowe osób wymienionych w ust. 1 pkt 1, 3—8 i 17, osób współpracujących z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz bezrobotnych pobierających stypendium finansują w całości, z własnych środków, płatnicy składek.”,

c) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe żołnierzy niezawodowych w służbie czynnej finansowane są z części budżetu państwa, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej.”;

5) w art. 18:

a) w ust. 4 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) żołnierzy niezawodowych w służbie czynnej, z zastrzeżeniem pkt 6, a także pozostających w służbie kandydackiej funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej — stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów, z zastrzeżeniem ust. 9 i 10,”,

b) po ust. 4c dodaje się ust. 4d w brzmieniu:

„4d. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 12, stanowi świadczenie pieniężne ustalone na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 223, poz. 2217).”.

Art. 46. W ustawie z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673 i Nr 241, poz. 2074 oraz z 2003 r. Nr 83, poz. 760) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 w ust. 3 pkt 11 otrzymuje brzmienie:

„11) odbywania służby zastępczej;”;

2) w art. 5 w ust. 1 pkt 11 otrzymuje brzmienie:

„11) pracodawca, u którego poborowy odbywa służbę zastępczą — w stosunku do odbywających tę służbę;”;

3) w art. 9:

a) w ust. 4 pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie wypadkowe obowiązująca w tym miesiącu — dla ubezpieczonych odbywających służbę zastępczą,”,

b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Podstawa wymiaru zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia wypadkowego przysługującego

ubezpieczonym odbywającym służbę zastępczą nie może być niższa od podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie wypadkowe, obowiązującej w miesiącu, w którym powstała niezdolność do pracy, po odliczeniu kwoty, o której mowa w ust. 3 pkt 3.”.

Art. 47. W ustawie z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz. U. Nr 45, poz. 391, z późn. zm.¹¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 9 w ust. 1:

a) pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) żołnierze odbywający zasadniczą służbę wojskową, przeszkolenie wojskowe, ćwiczenia wojskowe, o ile nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia z innego tytułu, oraz pełniący służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny, a także kandydaci na żołnierzy zawodowych;”,

b) po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) poborowi odbywający służbę zastępczą;”;

2) w art. 13 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2, 2a i 3, powstaje z dniem powołania lub skierowania do służby, a wygasa z dniem zwolnienia z tej służby.”;

3) w art. 23 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 lit. a, d—h i pkt 2a i 10, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 6, 7 i 10.”;

4) w art. 27 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Za osobę pozostającą w stosunku pracy, w stosunku służbowym albo odbywającą służbę zastępczą składkę jako płatnik oblicza, pobiera z dochodu ubezpieczonego i odprowadza pracodawca, a w razie wypłaty świadczeń pracowniczych z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, o których mowa w ustawie z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 85, z późn. zm.¹²⁾) — podmiot obowiązany do wypłaty tych świadczeń.”;

¹¹⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 73, poz. 660, Nr 96, poz. 874, Nr 122, poz. 1143, Nr 128, poz. 1176, Nr 135, poz. 1268, Nr 166, poz. 1609, Nr 190, poz. 1864, Nr 202, poz. 1956 i Nr 210, poz. 2037.

¹²⁾ Zmiany tekstu jednolitego ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 127, poz. 1088, Nr 155, poz. 1287 i Nr 199, poz. 1673 oraz z 2003 r. Nr 210, poz. 2037.

5) w art. 102 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. W planie zdrowotnym dla służb mundurowych Minister Obrony Narodowej, Minister Sprawiedliwości oraz minister właściwy do spraw wewnętrznych na podstawie analizy sytuacji zdrowotnej ubezpieczonych wymienionych w art. 9 ust. 1 pkt 2, 3—12 i członków ich rodzin oraz jej uwarunkowań wspólnie ustalają:

- 1) priorytety w zakresie zabezpieczenia potrzeb zdrowotnych ubezpieczonych wymienionych w art. 9 ust. 1 pkt 2, 3—12 i członków ich rodzin;
- 2) zakłady opieki zdrowotnej wykonujące zadania w zakresie zabezpieczenia potrzeb zdrowotnych ubezpieczonych wymienionych w art. 9 ust. 1 pkt 2, 3—12 oraz świadczenia zdrowotne na rzecz tych ubezpieczonych związane z realizacją zadań z zakresu obronności i bezpieczeństwa państwa, z wyłączeniem świadczeń służby medycyny pracy.”;

6) w art. 103 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, Ministrem Sprawiedliwości oraz ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, po zasięgnięciu opinii Prezesa Funduszu, Naczelnej Rady Lekarskiej, Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych, Naczelnej Rady Aptekarskiej oraz Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych, określi, w drodze rozporządzenia, warunki, jakim powinien odpowiadać plan zdrowotny dla służb mundurowych oraz zakres danych niezbędnych do przygotowania tego planu, uwzględniając w szczególności potrzeby zdrowotne ubezpieczonych wymienionych w art. 9 ust. 1 pkt 2, 3—12 i członków ich rodzin oraz

specyfikę zadań wykonywanych przez ubezpieczonych wymienionych w art. 9 ust. 1 pkt 2, 3—12.”.

Art. 48. W ustawie z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz. U. Nr 90, poz. 844 i Nr 213, poz. 2081) w art. 5 w ust. 5 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) powołanemu do odbycia czynnej służby wojskowej, służby zastępczej, zasadniczej służby wojskowej albo przeszkolenia wojskowego.”.

Art. 49. Do spraw o skierowanie do służby zastępczej wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, a niezakończonych ostateczną decyzją albo prawomocnym orzeczeniem sądu, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 50. Umowy o wykonywanie pracy przez poborowych, zawarte w trybie art. 191 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, zachowują ważność do czasu ich wygaśnięcia.

Art. 51. Pracodawcy, którzy uzyskali pozytywną decyzję na podstawie art. 189 ust. 5 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, są ujęci w wykazie, o którym mowa w art. 7 ust. 5, przez okres 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 52. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2004 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*